

i N. Alcock); J. Selwood, *Raznovrsnost i različitost u ranomodernom Londonu; Povijest zločina: Britanija 1600-2000.* (ur. A. Kilday i D. Nash); K. Cowman, *Žene u britanskoj politici oko 1689-1979.* (ur. J. Black); *Dvorske knjige plemićkog posjeda Cheltenham 1692-1803.* (ur. J. Hodsdon); A. Savours, S. Forgan i G. Williams, *Ka sjeveru! Put na Sjeverni pol 1773; Suvremenost i polovna trgovina: Kulture i prakse europske potrošnje 1700-1900.* (ur. J. Stobart i I. Van Damme); A. Thompson, *Juraj II: Kralj i Elektor; Sudnica i tamnica u Surreyju 1791-1824.* (ur. C. W. Chalkin); L. Thorness, *Protestantsko čistište: Teološka izvorišta Kaznenog zakona iz 1779; Kalendar prijekih osuda na nižim sudovima 1781-1837.* (ur. William Gibson); *Povijest Parlamenta. Donji dom 1820-32.* (ur. D. R. Fisher); D. Erdozain, *Problem zadovoljstva, sporta, rekreacije i kriza viktorske religije; Biddenden u slikama, ljudi, mjesta i zbivanja* (ur. Lokalno povijesno društvo Biddendena); *Ratni dnevnik Laurie Latchford iz Swansea, 1940-4.* (ur. K. Elliott Jones i W. Cope) i A. Sisman, *Hugh Trevor-Roper: Biografija.*

Rubrika *Kratke obavijesti* obrađuje pet novih naslova: J. R. Wigglesworth, *Prodaja znanosti u Newtonovom dobu, oglašavanje i komodifikacija znanja; Prekrasno za pogledati: Stogodišnja povijest Linkolnskog arhivskog društva 1910-2010;* G. Clegg, *Brentford kroz vrijeme;* P. Horn, *Život ispod stepenica u 20. stoljeću; Školarci viktorske i edvardijske doba; Žene tijekom 1920-ih i Povijest Warwickshirea, br. 6* (časopis lokalnog povijesnog društva Warwickshirea).

Marijan Bosnar

Archival Science, International Journal on Recorded Information, 12, 1-4(2012)

U prvom broju časopisa *Archival Science* iz 2012. godine kroz pet članaka obrađuju se različite teme značajne za suvremenu arhivsku teoriju i praksu: prava vlasništva nad arhivskim gradivom i njegova dostupnost, korištenje arhivskoga gradiva od strane istraživača i interpretacija arhivskih dokumenata, društveno odgovorno poslovanje i ekološki održiv razvoj suvremenih arhiva, te materijalna zaštita gradiva zbog klimatskih promjena.

Sarah Barber, profesorica na Sveučilištu Lancaster, u članku pod naslovom *Who owns knowledge? Heritage, intellectual property and access in and to the history of Antigua and Barbuda* (Tko posjeduje znanje? Nasljeđe, intelektualno vlasništvo te pristup u i do povijesti Antigve i Barbude), prikazuje povijest nastanka te analizira pitanje vlasništva i prava korištenja zbirke isprava pod nazivom *The Codrington Papers*. Riječ je o zbirci isprava u vezi s upravom obitelji Codrington na Leewardskim otocima, dijelu otočne skupine Malih Antila, u razdoblju od 1685. do 1870. godine. Zbirku isprava u vlasništvu te obitelji, Sir Simon Codrington prodao je na dražbi nepoznatom kupcu 1980. godine. Zbirka je prodana u vrijeme kada je u tijeku bio proces stjecanja neovisnosti Antigve i Barbude od Ujedinjenog Kraljevstva, a koji je završen 1981. godine. Unutar opisanog konteksta, autorica problematizira međuodnos arhiva, intelektualnog vlasništva i povijesti Antigve i Barbude. U središtu rasprave je pitanje imaju li bilo koji pojedinac ili skupina pravo prvenstva nad sadržajem Codringtonove zbirke. Zauzima se stav kako vlasništvo isprava treba biti ograničeno subjektima na koje se odnosi. Polazeći od „argumenta nasljeđa“, tvrdi se da isprave, iako su izvorno u privatnom vlasništvu i prodane nepoznatom vlasniku, trebaju biti u posjedu i dostupne stanovnicima Antigve i Barbude čiju povijest dokumentiraju.

Eric Ketelaar, profesor emeritus na Sveučilištu u Amsterdamu autor je članka pod naslovom *Cultivating archives: meanings and identities* (Obrada arhivskoga gradiva: značenja i identiteti). Pozivajući se na jednu od svojih ranijih sintagmi „dokument je spremište značenja“, autor tvrdi kako dokument nema samo jedno, već više značenja. Ističe kako kod dokumenata treba razlikovati značenje samog dokumenta (*meaning of*) od značenja istog tog dokumenta za nekoga ili u određenoj prilici (*meaning for*). Polazeći od slobode interpretacije kao temeljnog prava svakog korisnika arhivskoga gradiva, ukazuje na mogućnost svakog korisnika dokumenta da stvori mišljenje neovisno o tome na koji je način dokument sačuvan, obrađen i predstavljen. Govoreći o identitetu, autor tvrdi kako korištenjem arhivskih dokumenata korisnici stvaraju mišljenja i pronalaze značenja koja im pomažu u strukturiranju i restrukturiranju odnosa između njih samih i okoline, čime postaju sastavni dio u formiranju njihovog identiteta. U zaključnom dijelu članka autor govori o korištenju dokumenata kao načinu njihovog simboličnog prisvajanja, s obzirom da ih pojedinac koristi za osobnu svrhu i pronalazi u njima vlastita značenja.

Mark Wolfe, s Državnog sveučilišta New York, autor je članka *Beyond „green buildings“: exploring the effects of Jevons' Paradox on the sustainability of archival practices* (S druge strane „zelenih zgrada“: istraživanje učinaka Jevonsovog paradoksa na održivost arhivskih praksi). Teorijske postavke Jevonsovog paradoksa, prema kojem povećanje efikasnosti u korištenju nekog resursa dovodi do povećanja, a ne smanjenja stope potrošnje tog resursa, autor koristi u raspravi o odnosu informacijskih tehnologija s jedne strane i povećane produkcije dokumentacije i promjena u arhivskoj praksi s druge strane. Tvrdi kako korištenje informacijskih tehnologija i automatizacija poslovanja nisu doveli do očekivanog stvaranja „ureda bez papira“ (*paperless office*), već do povećane produkcije dokumentacije u konvencionalnom obliku. Navedena praksa rezultira stvaranjem sve većih arhivskih fondova i zbirki, što postavlja zahtjev za izgradnjom odgovarajućih spremišta. Međutim, velika spremišta povećavaju materijalne troškove izgradnje, održavanja i potrošnje energije, što je u suprotnosti sa zahtjevom za izgradnjom ekološki održive arhivske infrastrukture. Obilježja Jevonsovog paradoksa autor vidi i u odnosu informacijskih tehnologija i arhivske prakse, te tvrdi da je povećanje količine dokumentacije u arhivima primoralo arhiviste na korištenje sofisticiranijih arhivskih postupaka i tehnologija, što istovremeno zahtijeva veće troškove u vremenu i resursima. U zaključnom dijelu članka, kao moguća rješenja za ostvarivanje društveno odgovornog poslovanja i ekološki održivog razvoja suvremenih arhiva, autor izdvaja minimalnu obradu dokumentacije i postkustodijalnu strategiju arhiva.

Matthew Gordon-Clark, viši arhivist u Državnom arhivu Južne Australije autor je članka *Paradise lost? Pacific island archives threatened by climate change* (Izgubljeni raj? Arhivi pacifičkih otoka ugroženi klimatskim promjenama). U članku se prikazuju rezultati istraživanja utjecaja klimatskih promjena i podizanja morske razine na zaštitu arhivskoga gradiva i budući rad državnih arhiva na pacifičkim otocima niske nadmorske visine. Analizira se stanje na sljedećim otočnim državama, a koje pripadaju Pacifičkoj regiji Međunarodnog arhivskog vijeća (PARBICA): Salomonski otoci, Francuska Polinezija, Republika Vanuatu, Samoa, Nova Kaledonija, Fiji, Tonga, Sjeverni Marijanski Otoci, Američka Samoa, Mikronezija, Wallis i Futuna, Cookovo Otočje, Guam, Palau, Kiribati, Niue, Nauru, Marshallovo Otočje, Tokelau i Tuvalu. Kao osnovu za pronalaženje rješenja problema navedenih nacionalnih arhiva autor

ističe potrebu analize raspoloživih financijskih sredstava tih arhiva, stručnosti njihovog osoblja, ukupne količine gradiva, vrste dokumenata u zbirkama i fondovima, pravnog položaja arhiva, udaljenosti arhiva od morske obale, fizičkih uvjeta u arhivima te međunarodnih konvencija o zaštiti kulturne baštine.

Skupina autora (Wendy M. Duff i Alan Galey, profesori na Sveučilištu u Torontu, te Emily Monks-Leeson, arhivistica u Centru za istraživanje vojne povijesti Kanadskog ratnog muzeja), u članku pod naslovom *Contexts built and found: a pilot study on the process of archival meaning-making* (Stvorena i pronađena značenja: pilot-studija o procesu stvaranja značenja arhivskih dokumenata), istražuju aspekte interpretacije arhivskih dokumenata od strane korisnika. Kao i Eric Ketelaar u ranije prikazanom članku, autori ovog članka također ističu kako su arhivski dokumenti podloga za višestruko i promjenjivo razumijevanje. Razumijevanje sadržaja odnosno davanje značenja pojedinom arhivskom dokumentu ocjenjuju kao kontinuirani proces stvaranja međudnosa između interpretacije stvarnog dokumenta i subjektivne analize od strane korisnika.

Drugi broj časopisa *Archival Science* iz 2012. godine specijalno je izdanje posvećeno ulozi arhiva u promicanju zaštite ljudskih prava domorodačkih zajednica. Tema broja predstavljena je u uvodniku Sue McKemmish, Livie Iacovino, Lynette Russell i Melisse Castan sa Sveučilišta Monash i Centra za domorodačke zajednice Monash, pod naslovom *Editors' introduction to Keeping cultures alive: Archives and Indigenous human rights* (Uvod urednika na temu Održavanje kultura živima: arhivi i ljudska prava domorodačkih zajednica).

U okviru teme *Keeping Cultures Alive* (Održavanje kulture živom), kroz niz članaka istražuje se uloga arhiva u ostvarivanju prava domorodačkih zajednica i održavanju njihove kulture živom. Naglasak je na promišljanju o budućnosti arhivske prakse u Australiji, Novom Zelandu, Kanadi i Sjedinjenim Američkim Državama u kontekstu međunarodnih konvencija o zaštiti ljudskih prava, a posebno Deklaracije UN-a o pravima domorodačkog stanovništva (*UN Declaration on the Rights of Indigenous peoples*) iz 2007. godine. Objavljeno je ukupno sedam članaka koji predstavljaju sažetke izlaganja s radionice održane u sklopu Godišnje konferencije Australskog arhivističkog društva u Melbourneu 2010. godine.

Autor prvog članaka pod naslovom *Indigenous human rights and knowledge in archives, museums, and libraries: some international perspectives with specific reference to New Zealand and Canada* (Ljudska prava domorodaca i znanje u arhivima, muzejima i knjižnicama: neke međunarodne perspektive s posebnim osvrtom na Novi Zeland i Kanadu) je Bradford W. Morse, profesor prava na Sveučilištu Waikato Te Piringa u Hamiltonu na Novom Zelandu. Autor donosi detaljan prikaz odredbi o ljudskim pravima sadržanim u spomenutoj Deklaraciji UN-a o pravima domorodačkog stanovništva iz 2007. godine, istražuje zakonodavni okvir o zaštiti ljudskih prava u Kanadi i Novom Zelandu te ukazuje na izazove koji se postavljaju pred arhive, knjižnice i muzeje u odnosu na očuvanje i prezentaciju kulturne baštine domorodačkog stanovništva. Navedena pitanja obrađuje na primjeru pravnog statusa i kulturnog nasljeđa polinezijskog naroda Maori s Novog Zelanda i starosjediilačkog stanovništva u Kanadi, koji se u kanadskoj stručnoj terminologiji nazivaju Aboridžini (*the Aboriginal people*).

Mick Gooda, trenutno australski predstavnik u Međunarodnom vijeću domorodačkih zajednica (*International Indigenous Council*), autor je članka *The practi-*

cal power of human rights: how international human rights standards can inform archival and record keeping practices (Praktična snaga ljudskih prava: kako međunarodni standardi o ljudskim pravima mogu informirati arhivističku i spisovodstvenu praksu). Na primjeru Aboridžina i Otočana Torresova prolaza (bezimeni narod naseljen na otocima u Torresovu prolazu između Papue Nove Gvineje i australskog poluotoka Cape York, te na području Queenslandu na istočnoj obali Australije), autor ukazuje na obvezu vlasti i arhivskih ustanova da stvore arhivski sustav koji će omogućiti da pripadnici tih domorodačkih zajednica umjesto pasivnih, postanu aktivni sudionici u donošenju odluka u vezi sa zaštitom njihove kulturne baštine.

Kulturna prava domorodačkih zajednica i pitanja intelektualnog vlasništva nad njihovom kulturnom baštinom obrađuju Terri Janke, direktor pravne tvrtke Terri Janke&Company Pty Ltd. u Sydneyu i Livia Iacovino sa Sveučilišta Monash u članku pod naslovom *Keeping cultures alive: archives and Indigenous cultural and intellectual property rights* (Održavanje kultura živim: arhivi i kulturna prava i prava intelektualnog vlasništva domorodaca). Autori ističu kako je pristup pisanim dokumentima, fotografijama, filmovima i drugom gradivu koje dokumentira povijest i život australskih domorodačkih zajednica ključni preduvjet očuvanja njihove kulture i identiteta. Za razliku od prošlosti kada su arhivske i muzejske ustanove, najvećim dijelom s gledišta etnologije, bile usmjerene na prikupljanje i zaštitu dokaza o kulturi domorodačkog stanovništva, suvremeni izazov odnosi se na njihov aktivni rad s domorodačkim stanovništvom, očuvanje njihove kulture živom, te promicanje njihovog kulturnog znanja i izričaja.

Allison Boucher Krebs, doktorandica na Sveučilištu u Washingtonu, porijeklom pripadnica Chippewa Indijanaca, autorica je članka pod naslovom *Native America's twenty-first-century right to know* (Pravo na znanje američkih domorodaca u 21. stoljeću). Autorica na dva primjera analizira problematiku financiranja informacijskih ustanova koje prikupljaju, čuvaju, obrađuju i javno prezentiraju kulturnu baštinu američkog starosjedićkog stanovništva iz sredstava federalne vlade SAD-a. Prvi je primjer djelatnost Instituta za muzeologiju i knjižničarstvo (*The Institute of Museum and Library Services, IMLS*) osnovanog 1996. godine, u čijem je osnivačkom aktu propisana obveza dodjeljivanja donacija i stipendija indijanskim plemenima i organizacijama koje predstavljaju starosjedioce Havaja. Prema iznesenim podacima, u razdoblju od osnivanja do kraja 2010. godine, navedena je ustanova dodijelila ukupno 3454 izravne donacije indijanskim plemenima i havajskim organizacijama. Drugi je primjer djelatnost Nacionalnog muzeja američkih Indijanaca (*National Museum of the American Indian, NMAI*), čiji simbolični počeci sežu u 1897. godinu kada je George Gustav Heye kupio košulju od jelenje kože od jedne američke Indijanke u Arizoni. Tijekom idućih 60 godina, Heye je sakupio zbirku od 800.000 predmeta američkih Indijanaca i katalogizirao ih. S obzirom na veličinu zbirke, Heye je 1916. godine otvorio Muzej američkih Indijanaca (*Museum of the American Indian, MAI*), a 1922. godine istraživački centar. Navedene ustanove, iz vremenske perspektive početka 21. stoljeća, izdvojene su kao primjer odgovora federalnih vlasti SAD-a na zahtjeve za osnivanjem i financiranjem informacijskih ustanova koje će prikupljati, čuvati i učiniti dostupnom kulturnu baštinu američkih domorodaca, postavljene u dokumentu pod nazivom *The Right to Know* iz 1978. godine.

Robyn Sloggett, direktor Centra za zaštitu kulturne baštine Sveučilišta u Melbourneu (*Centre for Cultural Materials Conservation, University of Melbourne*) i

Lyndon Ormond-Parker, doktorski kandidat u istoj ustanovi, autori su članka pod naslovom *Local archives and community collecting in the digital age* (Lokalni arhivi i prikupljanje materijala lokalne zajednice u digitalno doba). U članku se analiziraju izazovi i mogućnosti zaštite i očuvanja konvencionalnoga gradiva izoliranih domorodačkih zajednica Aboridžina i Otočana Torresovog prolaza, primjenom informacijskih tehnologija i stvaranjem digitalnih arhiva. Kao primjere uspješne implementacije novih informacijskih tehnologija u domorodačkim zajednicama i predstavljanja njihove baštine u digitaliziranom obliku, autori navode dva projekta. Prvi je Projekt Ara Irititja (na jeziku domorodaca izraz ima značenje „priče iz davnina“ - „*stories from long ago*“), čije su aktivnosti pronalaženje pisanih materijala, njihova zaštita, pohrana i opis u skladu s arhivskim standardima, digitalizacija te slanje digitalnih kopija natrag u lokalnu zajednicu putem interaktivnog digitalnog arhiva. Drugi je primjer Projekt Mulka koji se provodi u zajednici Aboridžina Yirrkala (na poluotoku Arnhemova zemlja). Uz prikupljanje digitalnih materijala koji se čuvaju u javnim i privatnim institucijama širom Australije, jedan od ciljeva projekta je praćenje i bilježenje suvremenih lokalnih događaja. U sklopu projekta razvijeni su razni programi obrazovanja i obuke članova zajednice za korištenje novih tehnologija.

Melissa Castan i Julie Debeljak sa Sveučilišta Monash, autorice su članka pod naslovom *Indigenous peoples' human right and the Victorian Charter: a framework for reorienting recordkeeping and archival practice* (Ljudska prava domorodaca i Viktorijska povelja: okvir za reorijentaciju spisovodstvene i arhivske prakse). Autorice analiziraju sadržaj dokumenta *Charter of Human Rights and Responsibilities Act*, usvojenog 2006. godine u australskoj saveznoj državi Viktoriji, odredbe o ljudskim pravima domorodačkog stanovništva koje se njime jamče, te mehanizme koji podupiru njihovo ostvarivanje. Poseban je naglasak na analizi utjecaja odredbi povelje na rad arhiva i drugih institucija koje čuvaju gradivo u vezi s domorodačkim stanovništvom Viktorije.

Posljednji članak u ovom broju pod naslovom „*Peace, order and good government*“: *archives in society* („Mir, red i dobra vlada“: arhivi u društvu), napisao je Ian E. Wilson, ravnatelj ustanove *Librarian and Archives Canada*. Polazeći od fraze *peace, order and good government* iz kanadskog, australskog i ustava nekih drugih federalnih država, autor analizira uloga arhiva kao i značaj arhivskih dokumenata u rješavanju suvremenih pitanja zaštite ljudskih prava u Kanadi.

U trećem broju časopisa *Archival Science* iz 2012. godine objavljeno je pet članaka u kojima se obrađuju sljedeće teme iz arhivske teorije i prakse: usmena kultura i kolonijalni arhivi, međunarodna suradnja na području zaštite kulturnih dobara, sustavi za elektroničko upravljanje dokumentima i funkcionalna klasifikacija, vjerodostojnost znanstvenih baza kao arhivskoga gradiva, te osnovna obilježja kineskog arhivističkog obrazovnog sustava.

Odnos usmene kulture i kolonijalnih arhiva obrađuje Alistair G. Tough sa Sveučilišta u Glasgowu u članku pod naslovom *Oral culture, written records and understanding the twentieth-century colonial archive. The significance of understanding from within* (Usmena kultura, pisani dokumenti i razumijevanje kolonijalnih arhiva dvadesetog stoljeća. Važnost unutarnjeg razumijevanja). Autor polazi od tvrdnje da su pitanja usmene kulture u obrazovanju europskih i sjevernoameričkih arhivista i spisovodstvenih službenika zanemarena. Budući da su se kolonijalni arhivi afričkih država razvijali upravo na takvoj tradiciji, isti propust uočljiv je i u njihovom pristupu

usmenoj kulturi. Temeljem iskustava stečenih tijekom boravka na *Chancellor College* u Malaviju, autor zaključuje kako su kolonijalni arhivi u mnogome rezultat procesa pretvaranja upravo usmene komunikacije u pisane dokumente. Stoga kao ključni preduvjet za razumijevanje pisanih dokumenata u kolonijalnim arhivima autor vidi u njihovom unutarnjem razumijevanju, odnosno razumijevanju usmenog konteksta u kojem su nastajali. Jedino prihvaćanjem tog izazova da se dokumenti razumiju na način kako su ih razumijevali njihovi stvaratelji, može ih se koristiti za vlastite suvremene potrebe.

Lorraine Dong, doktorandica na Sveučilištu u Teksasu, autorica je članka pod naslovom *The economics and politics of international preservation collaborations: a Malian case study* (Ekonomski i politički aspekti međunarodne suradnje na području zaštite: primjer Malija). Na primjeru Projekta Timbuktu Manuscripts (TMP) koji se provodi u Maliju od 2000. godine, autorica zaključuje kako je međunarodna suradnja na području zaštite kulturne baštine koja uključuje različite sudionike poput industrijaliziranih zemalja, međunarodnih kulturnih organizacija i postkolonijalnih regija ili regija u razvoju, neupitno opterećena društveno-političkim i ekonomskim teškoćama koje utječu na postignute rezultate zaštite. Navedeni projekt je pokrenut s ciljem zaštite i omogućavanja širokog pristupa kulturnom i književnom naslijeđu iz privatnih i javnih zbirki u području Timbuktu, u središtu Malija. Na temelju analize suradnje više međunarodnih organizacija, sveučilišta i vlada uključenih u ovaj projekt, autorica definira četiri ekonomska i politička pitanja relevantna za međunarodnu zaštitu kulturne baštine: 1. infrastrukturna ograničenja razvoja i održivosti projekata čiji je cilj očuvati i osigurati bolji pristup do kulturne baštine (infrastrukturna ograničenja digitalnih inicijativa), 2. višestruki koncepti kulturnog i povijesnog naslijeđa u postkolonijalnoj Africi, 3. kompromis između zagovornika lokalnog i globalnog razvoja, posebno u okvirima postizanja dogovora o dostupnosti kulturne baštine (lokalizacija i globalizacija), 4. pregovaračka suradnja, tj. dijalog između dionika, posebno između domaćih zajednica i sudionika koji ih podupiru.

Greg Bak s kanadskog Sveučilišta Manitoba autor je članka pod naslovom *Continuous classification: capturing dynamic relationships among information resources* (Kontinuirana klasifikacija: uspostavljanje dinamičnih odnosa između informacijskih resursa). Autor raspravu započinje tvrdnjom da je u sustavima za elektroničko upravljanje dokumentima klasifikacija dokumenata često ograničena pravilima primjerenim za upravljanje i klasifikaciju konvencionalnih dokumenata. Stoga u središnjem dijelu članka ukazuje na potrebu transformacije sustava uredskog poslovanja i arhivske prakse primjenjujući proširenu definiciju klasifikacije dokumenata i upravljanja elektroničkim dokumentima ne na razini jedinice združivanja (*the management of records in aggregate*), već na razini pojedinačnog dokumenta (*item-level management*). U posebnom poglavlju obrađuju se prednosti funkcionalnih klasifikacijskih sustava dokumentacije u odnosu na tradicionalne klasifikacijske sustave (prema vrsti dokumenata, organizacijskoj strukturi i sl.), posebno s aspekta vrednovanja, odabiranja i izlučivanja dokumentacije.

Slijedi članak pod naslovom *Provenance and credibility in scientific data repositories* (Provenijencija i vjerodostojnost u znanstvenim bazama podataka). Autori članka su Kathleen Fear i Devan Ray Donaldson, doktorandi na Sveučilištu u Michiganu. U članku se predstavljaju rezultati istraživanja odnosa između provenijencije i vjerodostojnosti podataka iz znanstvenih baza podataka, provedenog metodom polu-

strukturiranog intervjua na uzorku od 17 istraživača koji su koristili podatke s *on-line* repozitorija ProteomeCommons.org (repozitorij sadrži podatke prikupljene u istraživanjima proteoma). Temeljem prikupljenih rezultata, autori zaključuju kako podatak o provenijenciji podataka istraživačima nije dovoljan kao dokaz o njihovoj vjerodostojnosti, već vjerodostojnost podataka procjenjuju oslanjajući se i na druge vrste informacija, među kojima su i njihova vlastita iskustva i znanja.

U članku pod naslovom *Empirical research on archivists' skills and knowledge needs in Chinese archival education* (Empirijsko istraživanje arhivističkih vještina i znanja potrebnih u kineskom arhivističkom obrazovanju), Haitao Li i Linlin Song s kineskog Sveučilišta Sun Yat-Sen, izvještavaju o rezultatima ankete provedene među arhivistima u 20 kineskih teritorijalnih jedinica. Cilj ankete bilo je ispitivanje stavova arhivista o profesionalnim vještinama i znanjima potrebnim u svakodnevnom radu, a kao podloga za vrednovanje arhivističkih nastavnih programa i kineskog arhivističkog obrazovnog sustava u cjelini. Istraživanje je pokazalo da većina ispitanika smatra kako postoji jaz između vještina i znanja stečenih tijekom njihovog obrazovanja i onih koja su im potrebna u svakodnevnom radu. Kao moguća rješenja za prevladavanje ovih razlika autori predlažu prilagodbu nastavnih programa stvarnim potrebama arhivista, osmišljavanje i povećanje broja trajnih obrazovnih programa koji će odgovoriti na potrebe arhivista za stjecanje novih i unapređenje postojećih profesionalnih vještina, te spremnost arhivista da pohađaju klasične tečajeve namijenjene stjecanju specifičnih vještina i znanja.

Četvrti broj časopisa *Archival Science* iz 2012. godine specijalno je izdanje posvećeno temi istraživanja žanrova u arhivima. U uvodniku pod naslovom *Genre studies and archives: introduction to the special issue* (Istraživanja žanrova i arhivi: uvod specijalnom broju), Gillian Oliver sa Sveučilišta Wellington i Wendy M. Duff sa Sveučilišta u Torontu, definiraju žanr kao obrazac komunikacije koji odgovara normama društvene zajednice.

Prvi je članak Charlesa Bazermana, profesora na Sveučilištu u Kaliforniji, pod naslovom *The orders of documents, the orders of activity, and the orders of information* (Sustavi organizacije dokumenata, sustavi organizacije aktivnosti i sustavi organizacije informacija). Autor analizira sustave odlaganja odnosno organizacije arhivskoga gradiva iz perspektive korisnika. Zaključuje kako se sustavi odlaganja i indeksiranja gradiva, osmišljeni s ciljem osiguravanja njegove dostupnosti i pretraživanja, često bitno razlikuju od stvarnih potreba korisnika i njihovog pristupa u korištenju informacija i određivanju njihovog značenja. Ističe kako su sustavi organizacije dokumentacije izraženi u dokumentacijskim žanrovima koji posreduju komunikaciju ljudi unutar određenog sustava društvenih aktivnosti. Stoga razumijevanje pojedinačnih tvrdnji, rečenica ili čak datuma zahtijeva razumijevanje cjelovitosti teksta, njegove provenijencije i društveno-povijesnog konteksta u kojem je nastao.

Analizirajući u posebnom dijelu članka obilježja sustava organizacije dokumenata u elektroničkom okruženju, ističe kako digitalne tehnologije zapisuju dokumente u binarnom sustavu, čime je njihov sadržaj korisniku nečitljiv sve do trenutka prikaza u razumljivim formama poput slova, brojki, grafičkih prikaza i dr. Nove tehnologije nude više mogućnosti u vezi s objedinjavanjem, pretraživanjem i selekcijom informacija, ali je i u ovom slučaju korisnik taj koji im mora dati smisao, promatrajući ih u kontekstu u kojem su nastale.

Fiorella Foscarini sa Sveučilišta u Torontu autorica je članka pod naslovom *Diplomatics and genre theory as complementary approaches* (Diplomatika i teorija žanra kao komplementarni pristupi). Autorica uspoređuje teorijske koncepte, metode i pristupe diplomatike i teorije žanra te njihovu primjenjivost na suvremene konvencionalne i elektroničke dokumente. Teorija žanra određuje se kao pristup promatranju komunikacije (posredovane dokumentacijskim žanrovima) u njezinom društveno-kulturnom okruženju i kontekstu. Zaključuje kako za ispravno razumijevanje određenog dokumenta nije dovoljno analizirati samo dokument kao takav i njegova obilježja, već i socijalni kontekst koji taj dokument okružuje. U tom smislu teorija žanra obogaćuje diplomatiku novim interpretativnim okvirom, koji ne proširuje samo objekt proučavanja, već i metodologiju.

Steve Wright sa Sveučilišta Monash autor je članka zanimljivog naslova *'I came like the thunder and I vanish like the wind': exploring genre repertoire and document work in the Assemblée operai e studenti of 1969* ('Došao sam poput groma i nestao poput vjetra: istraživanje vrsta žanrova i stvaranja dokumenata tijekom pokreta *Assemblée operai e studenti* iz 1969. godine). Autor analizira pitanja zaštite i upravljanja dokumentacijom koja nastaje radom socijalnih pokreta, ali i grupa i pojedinaца koji djeluju (neki i svjesno) na marginama društva i njegovih institucija. Kao primjer navodi dokumentaciju nastalu tijekom pokreta započetog štrajkom radnika tvornice Fiat u industrijskom postrojenju Mirafiori u Torinu tijekom 1969. godine, organiziranog pod nazivom *Assemblée operai e studenti* (Skupština radnika i studenata).

Pamela J. McKenzie sa Sveučilišta Western Ontario i samostalna istraživačica Elisabeth Davies, autorice su članka pod naslovom *Genre systems and „keeping track“ in everyday life* (Sustavi žanrova i planiranje u svakodnevnom životu). Autorice se bave analizom procesa dokumentiranja svakodnevnih životnih situacija (npr. koordiniranje posla i obitelji, obavljanje kupovine, rekreacija i sportski treninzi i sl.) te definiraju četiri osnovna dokumentacijska alata: prijave ili izvješća o statusu, popisi, podsjetnici i kalendari. Mapiranjem pojedinačnih događaja iz svakodnevnog života argumentiraju tvrdnju kako su osobni dokumenti društveno i intertekstualno povezani u sustave žanrova s institucijama i organizacijama izvan kuće. Ukazuju na koristi za arhiviste od primjene koncepta žanra i etnografskih metoda u proučavanju osobnih dokumenata iz perspektive njihovih stvaratelja. Takav pristup, zaključuju, omogućava uvid u kontekst unutar kojeg su osobni dokumenti nastali i korišteni, uključujući intertekstualne poveznice između osobnog i institucionalnog upravljanja i čuvanja dokumenata.

Hea Lim Rhee s *Korea Institute of Science and Technology Information*, autorica je članka pod naslovom *Genres and genre repertoires of user and use information sources in U.S. state archival and records management appraisal practice* (Žanrovi i vrste žanrova o korisnicima i izvorima o korištenju informacija u američkoj arhivističkoj i spisovodstvenoj praksi vrednovanja). Polazeći od tvrdnje kako su podaci o korisnicima i korištenju arhivskoga gradiva jedan od kriterija vrednovanja gradiva, autorica ukazuje na vrste izvora koje arhivisti mogu koristiti u prikupljanju navedenih podataka. Kao mogući „tradicionalni“ izvori podataka navode se upitnici o korisnicima i korištenom gradivu prikupljeni u korisničkoj službi, objavljeni radovi korisnika te prikupljanje podataka od korisnika osobno. Međutim, ističe se kako implementacija i korištenje novih tehnologija rezultiraju pojavom novih vrsta korisnika, načina korištenja gradiva, te time i novih vrsta izvora o korisnicima i korištenju gradiva (npr. bilje-

ženje *on-line* posjeta digitaliziranim zbirkama i fondovima gradiva ili opisima tih fondova i zbirki). Autorica zaključuje kako uvođenje tih tehnologija u arhivima može stručnom arhivističkom osoblju omogućiti brže i potpunije prikupljanje podataka o korisnicima i korištenju gradiva. S tim ciljem ukazuje na potrebu aktivne komunikacije i koordinacije rada između osoblja u korisničkim službama arhiva i odjelima za vrednovanje, te razvoj i implementaciju informacijskih sustava koji pokrivaju sve funkcije arhiva (npr. korisnički modul, modul za vrednovanje, modul za pristup, modul za obradu i opis).

Heather MacNeil sa Sveučilišta u Torontu, autorica je članka pod naslovom *What finding aids do: archival description as rhetorical genre in traditional and web-based environments* (Što obavijesna pomagala čine: arhivistički opis kao retorički žanr u tradicionalnom i web okruženju). Obavijesna pomagala autorica smatra dijelom procesa kojim se arhivsko gradivo čini javno dostupnim. U članku se prezentiraju rezultati prve faze istraživačkog projekta u kojem se arhivističkom opisu pristupa kao retoričkom žanru, čime su otvorene mogućnosti za istraživanje društvenih akcija u kojima obavijesna pomagala sudjeluju, te načina na koji ona utječu na konstrukciju mišljenja kod korisnika. Jedno od istraživačkih pitanja jest i utjecaj *World Wide Weba* na komunikacijske ciljeve arhivističkih obavijesnih pomagala.

U članku pod naslovom *The evolution of the finding aid in the United States: from physical to digital document genre* (Razvoj obavijesnog pomagala u SAD-u: od fizičkog do digitalnog žanra dokumenta), Ciaran B. Trace i Andrew Dillon sa Sveučilišta u Texasu pristupaju obavijesnim pomagalima u američkoj arhivističkoj praksi kao vrsti žanra. Ističu kako samo razumijevanje načina na koji korisnici istražuju i čitaju obavijesna pomagala u praksi može pridonijeti poboljšanju njihove izrade. Primjenjujući ovaj pristup, stvaraju se preduvjeti za pomicanje arhivističkih istraživanja dublje prema analizi ponašanja korisnika i analizi postupaka traženja informacija, čime se proširuje doprinos arhivista široj informacijskoj zajednici.

Nenad Bukvić

Arhivi, Glasilo Arhivskoga društva in arhivov Slovenije. **35**, 1, 2(2012)

Prvi broj časopisa Arhivi iz 2012. godine prema uobičajeno utvrđenim tematskim cjelinama donosi veliki broj radova na ukupno 292 stranice. Prva tematska cjelina **Članci i rasprave** sastoji se od 8 radova. Giuliana Ancona i Dario Visintin iz Trsta autori su rada *Inkvizicija na slovenskom području*, koji je nastao na osnovi popisa fonda Inkvizicije što se čuva u Povijesnom arhivu Udinske nadbiskupije. Radi se o kratkom povijesnom pregledu crkvenih, inkvizicijskih i političkih moći i njihovim posljedicama, odnosno analizirani su postupci koje je udinska inkvizicija izvodila, a u koje su bili uključeni optuženici, gradovi i mjesta koja se danas nalaze na području Republike Slovenije. Prikazano je djelovanje Inkvizicije u Furlaniji i neki pojedinačni slučajevi, a na temelju izvornih procesnih dokumenata. *Portulanske karte Sredozemlja - primjer srednjovjekovne inovacije u pomorstvu*, rad je Ines Beguš, povjesničarke iz Kopra, koja je u svom radu analizirala pojavu portulanskih karata što su se pojavile krajem 13. st. te unijele neke novitete u tadašnjoj kartografiji. Autorica je naglasak stavila na način izrade portulanskih karata, njihovu namjenu, autore odnosno korisnike,